

Այստեղից Վենը իւր ուղեկիցներին հետ եկաւ Ս. Սարգիս՝ թեմի մայր եկեղեցին, ուր հաւաքուած էր հաւատացեալներին մեծ բազմութիւն, որ սպասում էր Հոգեւոր Տիրոջ օրհնութիւնն ստանալու, չնայելով արդէն գիշերուայ ժամը 10ն էր. առաջնորդարանում էլ շատ մտաւորականներ և քաղաքացիներ սպասում էին ողջունելու Ն. Սրբութեան գալուստը։ Տարբարազար, մեր լաւ տրամադրութիւնը փչացաւ հէնց նոյն գիշեր. հիւանդութիւնը անսպասելի կերպով բարձրացրեց իւր գլուխը և հինգ օր բարձր տաքութեան մէջ էր Ն. Սրբութիւնը։ Խմբովին և անհատաբար իւրաքանչիւր այցելութեան եկան երևանի մեր յայտնի բժիշկները. Յովհ. Յովհաննիսեան, Սպարկ, Արգար իսահակեան, Լեոն Յովհաննիսեան, Սպարկար կամաբակեան, Միրզաբակեան, Յակոբեան. բժշկական խորհուրդը հիւանդին քննութեան ենթարկեց և յանձնարարեց մանրէաբան ուսուցչապետ Արգար իսահակեանին քննել արիւնը։ Երեւանի մտաւորականներ և քաղաքացիներ շարունակ այցելեցին գալիս, տեղեկանալու Ն. Սրբութեան առողջական վիճակի մասին, իսկ տաքութիւնից ազատ օրերում՝ մատուցանելու իրենց յարգանքը։

Յուլիսի 23 ին Ն. Սրբութիւնն իրեն դարձեալ լաւ էր զգում և կամենում էր իւր Աթոռը վերադառնալ։ Բայց բժիշկների խորհրդով հանգստացաւ մինչև օգոստոսի 3 ըլ ի դարմանաւ չբժշկատողների և բժիշկների օգոստոսի 4-ից էլ միաձնում տաքութիւն ունէր նորից մինչև վեցը. այս անգամ բժիշկ Աղիզեանը աւելի բարձր դոզայով ներարկում կատարեց, որից յետոյ այլևս հիւանդութիւնը չկրկնուեց։ Բայց երկարատեւ հիւանդութիւնը որոշ ազդեցութիւն էր թողել և երկար ժամանակ անցաւ մինչև վերջնական կազդուրումը և թուութեան անցումը։ Այժմ բոլորովին առողջ է և սեպտեմբերի 1-ից արդէն հետեւում է իւր կոչման հետ կապուած դործերին։

Հիւանդութեան ամբողջ ընթացքում, թէ՛ իջմիածնում և թէ՛ երեւանում, Գերագոյն Խորհրդի անդամները Միաբանութեան հետ ամենայն խնամքով և ուշադրութեամբ հետեւում էին հիւանդութեան՝ ամէնօրեայ այցելութեամբ և տաքութեան բարձրանալու ժամանակներին՝ նաև անընդհատ հերթակալութեամբ»։

Ո Ւ Խ Տ Ե Ր Թ

ԼՈՒՍԱՀՈԳԻՈՅՆ ԳԵՐԵԶՄԱՆԻՆ

Հոկտեմբեր 21-ի շաբաթ օրը, ըստ Հին Տոմարի՝ Ս. Թարգմանչաց տօն լինելով, երեք տարիներէ ի վեր շարունակուած սովորութեան համեմատ, Ս. Պատրիարքը Գիրքէն ետքը՝ պատշաճ հակիրճ քարոզով մը պանծացուց օրուան տօնին խորհուրդը, անոր խառնելով նաև ողբացեալ Տ. Եղիշէ Սրբազան Պատրիարքի յիշատակին զգացումը, իր անուան տարեդարձին առթիւ։ Ս. Պատարագէն վերջ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ լուսահոգւոյն համար, մասնակցութեամբ բովանդակ Միաբանութեան և ուսանողութեան։

Ս. Պատարագի աւարտումէն ժամ մը յետոյ, ամէնքը, գլխաւորութեամբ Սրբազան Պատրիարքին և մասնակցութեամբ Սրբազան Եպիսկոպոսաց և բոլոր Վարդապետներու, Թափօր կազմելով՝ ուղղուեցան դէպի Ս. Փրկիչ։ Ժառանգաւորաց վարժարանին առջեւէն մինչև Հրեշտակապետաց վանքին յարակից ճամբուն արտաքին մեծ դուռը երկուստեք շար ի շար կանգնած էին Ս. Թարգմանչաց վարժարանի 400 է աւելի ուշակերտները։ Ասոնց մէջէն յամբօրէն սկսաւ շարժիլ միաբանական թափօրը, այս անգամ առաջնորդուած՝ երկանհակ մը ժառանգաւորներէ, որոնք տրխրանոյշ ներդաշնակութեամբ կ'երգէին հանգուցեալին «Հովուական Սրինգ քի աւետարտական քերթուածներէն «Ետեւէս եկո՛ւր»ը սրտառուչ այն եղանակով զոր այնքան զգացումով և ճարարութեամբ անոր հանգցուցած էր Պ. Շահան Պէրպէրեան։

Ոչ մէկ տուն թերևս Դուրեանի յուշքը այնպէս խորունկը իջած չէր իր աշակերտներուն հոգիներուն մէջ, քան այդ պահուն, երբ՝ համագրաւուած կարծես խորհրդաւոր կանչէ մը, անոր հոգիէն փրթած և օծուն ձայնովը ոլորակուած, իրրեւ իրենց կոչումին իսկ ձայնն էր որ կարծես կը լսէին իրենց էութեանը խորքէն։

«Եթէ զիս անցիս դէպի Յոգանան՝

Բացուած երկնի հեռեմեռուն ներքեւ,

Կուգամ վայելել քու սիրոյդ պարգեւ...»

Թարգմանչացի սանիկները, կարմրաւանջ տաւրակներ, որոնք կ'եղբրեն սեւագետներու այդ տողանցութիւնը, կը թուին

զգացած ըստ թէ սիրոյ ինչ կրակ կը միայ միապաղաղ երաժշտութեան այդ տրտում վանկերուն մէջ: Յուզումին շողը կը փայլեցնէ անոնց ալ աչքերը:

Այդ յուզումը վարակած է արդէն ամէնքը, երբ, քիչ մը աւելի անգին, երկուստեք բարձրացող պարիսպներուն միջև, ձայնը, վայրկեան մը ինք իր վրայ արձագանգելէ վերջ, կիսով չափ գուարթ շեշտերու հնչիւնով մը կը պայթի կարծես դուռնէն դուրս բաց երկնքի մը պայծառ տեսարանին առջև.

«Պատահեալ էմ զայու՝ եթէ քանիս զիս
Գէպի այն յեռան կատարն ամմադի,
Ուր շողերն նագար արեւ ու վարդի,
Ու բոցով կ'վառեն ամպերն երազիս»:

Պատկերները մնացած են իրենց շարքերուն վրայ, երբ թափօրը, Սիոնի պատմական հինաւուրց դռնէն դուրս ելած, կը քերէ արդէն Փրկչավանքի պարիսպին երկայնքը: Անցորդներ, որոնք զարմացկոտ աչքերով կը դիտեն մեռելական բազմութեան բայց առանց ճաղի այս անցքը, ծաղկեպսակներէն միայն կը մակաբերեն անոր միտք բանին, և յարգանքի ինքնաբերական արտայայտութեամբ է որ կը նային հիմակ մեր կողմը:

Բայց հասած ենք արդէն ուրիշ մեծ դրան մը առջև, որ գէպի մօտ խորք մը կը բացուի յանկարծ՝ մշտական անցողորձի ամենէն շարժունքէն կէտին վրայ: Անհաւասար բարձրութեամբ նժճիներէ և զերուած անհարթ քարայտակի մը վերայէն, հեռուն, հազիւ դագաղի մը լայնքը, ունեցող ցած դուռնէ մը ներս՝ կ'երևի ճերմակը շիրիմներուն՝ որոնք կամարներու լուծեան տակ պսակած են կողք կողքի: Բնագոյորէն կանգ առած ենք ամէնքս լսելու համար փլած կուրծքերէ կարծես ելած ձայն մը, որ կը մեներգէ յուզիչ քաղցրութեամբ.

«Բայց կը վառանիմ զայ Գերսեմանի՝
Ուր եռնով մ'աչեմ ալիս ծանրանան.
Գուցէ ա՛յն ըլլայ իմ եռնը մահուան
Ու Մեծ Ոչիճիճ գիրկը զիս քանի...»:

Ընկճուած ենք ամէնքս — մինչ մեր քայլերը կը շարժին տրտմութեան սեմէն ներս — ահարկու հարցումին առջև թէ ստուգիւ Ոչինչ է՞ն՝ այսինքն անէութեան գիրկը թէ բուն կեանքին կամ անմահութեան կայքն է այն ուր կը մտնենք: Ու երբ կ'անցնինք Պարոնտէրի, Շղթայակիրի,

Ջաքարիայի, Յովհաննէսի, Եսայիի, և վեհապետանի դամբարաններուն առջևէն, անոնց յիշատակին լոյսն է որ կ'առաջնորդէ զմեզ գէպի իրենց մեծանուն յաջորդին հողակոյտը: Շրջապատած ենք ծաղիկներու գէպին ներքև խաղաղած իր հանգիստը ու ամէնքս միասին կ'եղանակենք . . .

... Բայց ի՞նչ սերն հրապոյր, ի՞նչ բուռն ոյժ է դա,
Ուր զիս դէպի նո՛ց ալ կ'սանի Քեզ հետ»:

Իր մօտն ենք, ինչպէս տարիներ ամբողջ՝ իր շունչին տակ. մեր մէջը կը զգանք զինքը աւելի քան հրեք. այն մտածումը թէ «չէ մեռեալ» ուն, կ'իշխէ մեր զգացումներուն վրայ. մահուան ալելուան անմահութեան տաղ մըն է հիմակ իր սնարքին վերև հնչուած. կ'ուզենք որ ապրի շարունակ մեր մէջ. այդ է ամէնուս հոգիներէն իրեն ուղղուած աղերսը. ա՛յդ՝ յանուն ամէնուս իր ամբիւր յիշատակին ուղերձուած սրտայոյզ խօսքերը անոր, որուն պաշտամունքը եղաւ իր սէրը, շուրջ կէս դարէ ի վեր:

ՆՈՅ ԵՒ ՆԻՇ

Մեզի զրկուած ընդարձակ իդիականութենէ մը ուրախութեամբ կը տեղեկանանք թէ Տ. Թէոդորոս Թ. Վրդ. Տ. Խաչակեանի, Ամերիկայէն գէպի իր նոր պաշտօնատեղին Նոր-Ջուզա ուղևորութեան ճամբուն վրայ հանդիպելով նաև ի կալիթա, ջերմ ընդունելութիւն գտնել է տեղւոյն պատուական հայ գաղութէն, իրեն ի յարգանս կարգադրուած հաւաքոյթի մը միջոցին, (ժողով. 13 ին, ի մէջ այլոց՝ դարբար գեղեցիկ ճառ մը կարդացեր է նախահարց քաջամասօթ պատմադիրը Պ. Մեռնույ Սէթ, Ջուզայի պատմական յիշատակներու ոգեկոչութեամբ խաղաղաբարձ ամէնքը, և սրտապնդելով իր հայրենակից գիտուն վարդապետը՝ իր նոր գործունէութեան ասպարէզին վրայ, գեղեցիկ յաջողութեանց մաղթանքներով:

Ամենամեծ հաճութեամբ կը տեղեկանանք նոյնպէս թէ հնդկահայ բարերար Պ. Դաւիթ Դաւիթեան, որ տակաւին վերջերս իշխանական նուիրատուութեամբ մը օժտած էր Թէհրանի ազգ. վարժարանաց մշտական պիւտեճէն, այս անգամ ևս 100,000 (այսինքն մէկ լաֆ, ինչպէս կ'ըսեն Հնդկահայք) ոսկւի նուիրած է Նոր-Ջուզայի մէջ հաստատելի հոգևորական Դպրանոցին ի նպաստ: Պատուական բարերարը այս մասին իր վերջնական յայտարարութիւնը հրապարակաւ կատարել է Հոկտեմբերի 17 ին, կալիթայի Դաւիթեան դպրոցի մեծ սրահին մէջ, իր ծննդեան տարեդարձի առթիւ կատարուած հանգէսի մը միջոցին, ուր Պ. Նէրսէս Տ. Յակոբեան շնորհակալութեան և շնորհաւորութեան ճառ մը կարդացած է:

«Սիւն», յանուն հայ եկեղեցական կրթութեան գաղափարին, իր ջերմ շնորհաւորութիւնը կ'ուղղէ ազգային բարերար Պ. Դաւիթ Դաւիթեանի, մաղթելով լիութիւն յաջողութիւն իր բարձրօրէն գնահատելի իղճերուն: